

РЕЦЕНЗИЯ

от проф.дсн Валентина Златанова

По конкурса за избор на професор по социология за нуждите на секция „Социален контрол, отклонения и конфликти при ИИОЗ, обявен в ДВ, бр.108 от 30.12.2014 г. Протокол № 1, т.11. от 26.02.2015 г. на НС на ИИОЗ и заповед на Директора на ИИОЗ

1. Общо описание на представените материали по конкурса:

Документи за участие в конкурса е подал един кандидат - доц. дсн Анна Иванова Мантарова. Тя представя 1 монография, различна от дисертационния труд и 19 статии в специализирани научни издания, с които доц. Анна Мантарова не е участвала в предишни конкурси за придобиване на научни степени и звания. От тях: 1 монография и 7 статии по проблемите на екологичните рискове и устойчивото развитие и 12 статии по рискове на трансформацията и девиантното поведение. Прави впечатление, че научната ѝ продукция за участие в конкурса за „професор” значително надвишава изискванията на ИИОЗ.

2. Съдържателен анализ на научните и приложни постижения

2.1. В областта на изследванията на екологичните рискове и устойчивото развитие доц. Анна Мантарова е извървявала пътя от идеята за устойчивостта до съвременната концепция за устойчиво развитие, където екологичните проблеми и рискове освен, че имат глобален характер, са и комплексни и многоаспектни, участват в отношения и взаимовръзки с явления от различен тип. Състоянието и динамиката на екологичните рискове се обуславят от комплексното действие на силно динамични политически, икономически, институционално-нормативни и културни фактори, намиращи се в сложни връзки и взаимодействия. По-конкретно могат да се посочат следните приноси:

- На основата на съвременните социологически концепции за рисковете и в частност за екологичните рискове е предложена оригинална авторова *концепция* и са дефинирани съществените и необходими индикатори за характеризиране на екологичните рискове и на взаимовръзките им с елементите на социалната среда. Систематизирани и анализирани са

концепциите за устойчиво развитие и подходи и критерии за измерването му /монография/.

- Конструиран и операционализиран е социологически *модел* за изследване на екологичните рискове. Състоянието и динамиката на екологичните рискове в българско общество през последните три десетилетия е анализиран в по-широк социо-културен контекст. Очертани са връзките и зависимостите им с икономическите, политически, организационно-структурни и културни компоненти на социалната среда, като специален акцент е поставен на изясняване аспектите на релациите „субекти-среда-институции” в съвременните условия
- Предложена е оригинална концепция за екологичната култура – феномен, който има ключово значение по отношение на генерирането и управлението на екологичните рискове. Изградена и операционализирана е система от индикатори за установяване на състоянието и динамиката на екологичната култура и нейните социалногрупови диференциации и факторни зависимости, което има важно практико-приложно значение. Направен е оригинален анализ, обвързващ екологичните рискове (тяхното генериране, възприемане и отреагиране) с икономическите интереси на социалните субекти и съществуващите социални неравенства (най-вече образователни и доходни).

2.2. Научни постижения на доц. Мантарова в областта на социалните девиации, проблематика, в която тя има множество изследвания и десетки публикации. Като конкретни приноси в тази проблематика може да се посочат:

- задълбочен анализ на количествени и качествени характеристики на престъпността у нас и проекциите ѝ на микроравнище в условията на макросоциална трансформация /10,11,13,14,15,18/.
- Очертаване на основните фактори, които влияят върху престъпността и девиантното поведение /10,12,13,18,9/.
- Анализирана е дейността на правоохранителните органи и дефицитите в нея за периода 2004-2010, а също и обществените оценки и очаквания /12,13,14,15/.
- Очертани са особеностите и спецификата на виктимизацията в етническа и джендър-перспектива и са определени основните социални фактори, които я обуславят /8, 16,17/.

Признание за научния авторитет на доц. Мантарова сред специалистите в областта е избирането ѝ за трети мандат в Управителния съвет на Българката асоциация по криминология. Наред с научно-изследователската си дейност, А. Мантарова има и широка експертна дейност – към МОСВ и др. държавни институции, като експерт в комисии и научни журита.

След хабилитацията си доц дсн Анна Мантарова има участие с доклади в повече от 30 научни прояви, от които 18 международни или с международно участие. Самата тя е инициирала и организираща четири мултидисциплинарни научни конференции (вкл. с международно участие), посветени на актуални социални проблеми, в резултат от което под нейна редакция са публикувани ценни сборници, издадени с подкрепата на Фондация „Фридрих Еберт“. Продукт от работата на формиран и ръководен от нея екип от специалисти с различен профил и от различни научни области е и финансиран чрез конкурс на ФНИ научен сборник, а също и една колективна монография.

А. Мантарова е участвала в 23 външни за БАН проекта като на единадесет от тях е ръководител.

3. Учебна дейност: лекции, упражнения, ръководство на докторанти

Доц. Мантарова е ръководител на трима докторанти, единият, от които защити успешно дисертацията си, а останалите двама са в редовен срок на обучение. Има преподавателска дейност в няколко висши училища, а в момента преподава в Лесотехническият университет.

4. Отражение на научните публикации в нашата и чуждестранната литература

В справката за цитиранията доц. Мантарова е представила 40 цитирания, от които 10 в международни издания в чужбина. Повече от половината от цитиранията са през последните години, което доказва разпознаваемост и авторитет на доц. Мантарова в научните среди в изследваната от нея проблематика.

5. Лични впечатления

Познавам Анна Мантарова от съвместната ни работа в ИС, а сега в ИИОЗ, но нямаме публикации в съавторство. Доц. Мантарова е водещ изследовател в областта на социологията на екологичните рискове, устойчивото развитие и социалните девиации.

В разработките си тя защитава оригинални научни тези със сериозни аргументи, които са експертна основа за развитие на науката и социалната политика.

6.Бележки и препоръки:

Преходът към устойчив соціо-екологичен модел е предизвикателство особено за бедни страни като нашата, където екологичните проблеми и защитата на природната среда остават на заден план пред аргументите на икономическото оцеляване и развитие.

Резултатите и изводите в публикациите на доц.Анна Мантарова са в подкрепа на дискусията за устойчиво развитие и развитие на нова етика на екоцентризъм с цел преодоляване на конфликта между човека и природата. Екологическите проблеми днес не могат да бъдат решени успешно без промени в организацията на производство и промени в т.нар. лоши практики на производство и потребление.

Много важни изследователски въпроси свързани с екологичните рискове и устойчивото развитие са:

1. На макро ниво: Как (не)устойчивото развитие и екологичните рискове са свързани с икономически интереси, корупция, които водят включително и до поява на „фиктивни” екологични организации;
2. На микро ниво:
 - Могат ли ценностите и нагласите на хората да подкрепят такива позитивни промени;
 - Как ценностите и нагласите се активират в действия в тази посока?(От една страна е материалното потребление и начина на живот. От друга – гражданска активност, доброволчество, неправителствени организации);
 - Доколко рисковото развитие е резултат от неразбиране на дългосрочните последици от едни или други практики и поведение;
 - Кои са механизмите за активиране на промяна към устойчиво развитие на обществото и как политиката и образованието могат да насърчат и стимулират тази промяна.

7.Мотивирано заключение

Доц. дсн Анна Мантарова респектира с качеството и дълбочината на направените анализи и изводи в представените по конкурса научни публикации. В своята изследователска дейност тя прави значими приноси с теоретико-методологически и практико-приложен ефект. Нейните научни постижения имат важно

значение за създаването на нови знания и обогатяване на съществуващите знания в областта на екологичните рискове, устойчивото развитие и социалните девиации.

Общата констатация от оценката на научно-теоретичната, приложна и преподавателска дейност на доц. дсн Анна Мантарова е за баланс между изследователска , експертна и учебна дейност. Давам заслужена висока оценка на професионалните качества и работа на доц. дсн Анна Мантарова. Имам всички основания да предложа на уважаемото научно жури единодушно да избере доц. дсн Анна Иванова Мантарова за „професор” по специалност „Социология” в ИИОЗ, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, шифър 05.11.01.

10.04.2015

Подпис:.....

(проф.дсн Валентина Златанова)